

פָּרָשַׁת בֹּא

דְּבַש

דְּבַשׁ וְחָלָב תַּחַת לְשׁוֹנֵךְ

הדר HADAR
תורה · עבודה · חסד

ו' שבט תשפ"ו 24-23 ינואר 2026

מָה בַּפָּרָשָׁה

- המכה השמינית במצרים היא מכת אַרְבֶּה – נחיל עצום של חגבים שמכסה את פני הארץ ואוכל את כל היבול.
- המכה התשיעית היא מכת חושך – החושך שָׁשָׂרַר במשך כמה ימים היה כל כך כבד שאנשים לא ראו אחד את השני ולא יכלו לזוז ממקומם.
- ה' מודיע לבני ישראל שהם עומדים לצאת ממצרים, ומצווה עליהם לשאול מהשכנים המצריים שלהם כלי כסף וזהב.
- החודש שבו עתידה להתרחש יציאת מצרים נקבע להיות החודש הראשון בלוח השנה העברי.
- ה' מצווה את בני ישראל להקריב שֶׂה ולמרוח מעט מדמו על המשקוף והמזוזות – כדי שה' "יִפְסַח" על בתיהם בזמן המכה העשירית והאחרונה: מכת בכורות.
- ה' מורה לדורות הבאים לחגוג את יציאת מצרים על ידי אכילת מצה והימנעות מאכילת חמץ במשך שבעה ימים, ובהקרבת קרבן פסח.
- לאחר המכה העשירית, פרעה אומר לבני ישראל לצאת, והמצריים עצמם מזרזים אותם.
- בני ישראל יוצאים בחיפזון. הם כל כך ממהרים שהבצק שלהם לא מספיק לתפוח. סוף סוף הם חופשיים!





• פֵּרוּשִׁים •

מה הייתה החוויה של הקרבת קרבן הפסח ואכילתו?

בפסוק הזה יש כמה רמזים. הוא מתאר את ההלכות הקשורות לקרבן הפסח כשמקריבים אותו לדורות, כלומר **אחרי** יציאת מצרים.

שמות יב:מו

בְּבַיִת אֶחָד יֵאָכֵל לֹא תוֹצִיא מִן הַבַּיִת מִן הַבָּשָׂר חוּצָה
וְעֶצֶם לֹא תִשְׁבְּרוּ בוֹ:

בתוך העצמות יש משהו שנקרא מֵחַ עצם – זהו חומר שומני שניתן לאכול, ויש אנשים שאוהבים לשבור את עצמות הבשר כדי לאכול אותו. אבל התורה מצווה אותנו לא לשבור עצם כאשר אוכלים את קרבן הפסח.

המפרשים שלנו שואלים – למה? **איזו חוויה ההלכה הזאת בא ליצור?**



ספר החינוך מצוה טז (ספרד, לפני 800 שנה)

שֶׁאֵין כָּבוֹד לִבְנֵי מְלָכִים וְיוֹעֲצֵי אֶרֶץ לִגְרֹר הָעֲצָמוֹת וּלְשָׁבְרָם כַּכְּלָבִים, לֹא יֵאוֹת (=נכון) לַעֲשׂוֹת כָּכָה כִּי אִם לַעֲנִיֵּי הָעָם הָרְעֵבִים.

וְעַל כֵּן בִּתְחִלַּת בּוֹאֵנוּ לִהְיוֹת סְגֻלַּת כָּל הָעַמִּים מַמְלֶכֶת כֹּהֲנִים וְעַם קָדוֹשׁ, וּבְכָל שָׁנָה וְשָׁנָה בְּאוֹתוֹ הַזְּמַן, רָאוּי לָנוּ לַעֲשׂוֹת מַעֲשִׂים הַמַּרְאִים בָּנוּ הַמַּעֲלָה הַגְּדוֹלָה שֶׁעָלִינוּ לָהּ בְּאוֹתָהּ שָׁעָה. וּמִתּוֹךְ הַמַּעֲשֶׂה וְהַדִּמְיוֹן שֶׁאֲנַחְנוּ עוֹשִׂין נִקְבַּע בְּנַפְשׁוֹתֵינוּ הַדָּבָר לְעוֹלָם.

- הדרך שבה אנחנו אוכלים ארוחה משתנה בהתאם לזמנים ולנסיבות. לפעמים זה בסדר לאכול בצורה קצת מבולגנת, ולפעמים צריך לשמור על נימוסים. האם תוכלו לחשוב על דוגמאות?
- מה מלמד אותנו ספר החינוך על הדרך שבה אנחנו אמורים לראות את עצמנו בליל הסדר?



רשב"ם (צרפת, לפני 950 שנה)

וְעֶצֶם לֹא תִשְׁבְּרוּ בּוֹ - כְּדֶרֶךְ אֲכִילַת חֻפָּזוֹן.

- לפי ספר החינוך, עיקר החוויה של אכילת קרבן הפסח הוא להתנהג כמו אנשים חופשיים ועשירים, בעוד שרשב"ם רואה בה המחשה של אירועי יציאת מצרים עצמם.
- לְמָה כל אחד מהמפרשים שם לב בפסוקים?
- האם שתי החוויות האלה הן חלק מליל הסדר שלכם? כיצד?

שְׁאֵלוֹת הַשָּׁבוּעַ

התשובות לשבע השאלות הראשונות נמצאות בעלייה התואמת בקריאת התורה. התשובות לשאלות 8-9 קשות יותר, ויכולות להימצא בכל מקום בפרשה. התשובה לשאלה 10 נמצאת בהפטרה.

עליות:

1) שמות י:א–יא
2) י:יב–כג
3) י:כד–יא:ג
4) יא:ד–יב:כ
5) יב:כא–כח
6) יב:כט–נא
7) יג:א–טז

הפטרה: ירמיהו מו:יג–כח

בהבלחה!

1. מלבד משה ואהרן – מי עוד אומר לפרעה לְשַׁלַּח את בני ישראל?
2. לאן נעלם הארבה לאחר שהמכה הסתיימה?
3. מתי הפעם האחרונה שמשה מופיע לפני פרעה?
4. באיזה דימוי מתארת התורה את השקט של בני ישראל במכת בכורות?
5. במה צריכים בני ישראל להשתמש כדי למרוח דם על המשקופים?
6. מי מבקש ברכה?
7. התורה מתארת ילד בעתיד ששואל: "מה זאת?" – על איזו מצווה שואל הילד ?
8. מתי אומר פרעה שהוא חטא?
9. כאשר בני ישראל מקריבים את קרבן הפסח במצרים – איך הם אמורים לאכול את הבשר?
10. **מההפטרה:** איזו מכה מהפרשה שלנו מופיעה בהפטרה, ומי נמשל למכה הזאת?

* חפשו את התשובות בעמוד 8

מִדְרָשׁ

מדרשים הם סיפורים או רעיונות שעוזרים לנו להבין את התורה. הם מגיעים מתוך הקשבה טובה למילים של התורה ולדרך שבה הן נכתבות. כאן ננסה לגלות אילו רמזים המדרש מוצא במילים של התורה, ולחשוב יחד מה הוא רוצה ללמד אותנו.

בפרשת השבוע מופיעה המצווה הראשונה שניתנה לבני ישראל: לקבוע מתי מתחיל כל חודש – מצוות קידוש החודש.

שמות יב:ב

הַחֹדֶשׁ הַזֶּה **לָכֶם** רֹאשׁ חֳדָשִׁים רִאשׁוֹן הוּא **לָכֶם** לְחָדְשֵׁי הַשָּׁנָה:

כדי שנוכל לחגוג את חג הפסח בזמן, ה' קבע שניסן הוא החודש הראשון, ונתן לבני ישראל את המשימה החשובה לקבוע מתי כל חודש מתחיל.



שמות רבה טו:ל

מָשָׁל לְמֶלֶךְ שֶׁהָיוּ לוֹ אוֹצָרוֹת מְלֵאִים זָהָב וָכֶסֶף אֲבָנִים טוֹבוֹת וּמַרְגָּלִיּוֹת, וְהָיָה לוֹ בֵּן אֶחָד, כָּל זְמַן שֶׁהָיָה הַבֵּן קָטָן הָיָה אָבִיו מְשַׁמֵּר אֶת הַכֹּל, הִגְדִּיל הַבֵּן וְעָמַד עַל פִּרְקוֹ אָמַר לוֹ אָבִיו כָּל זְמַן שֶׁהָיִיתָ קָטָן אֲנִי הָיִיתִי מְשַׁמֵּר אֶת הַכֹּל, עַכְשָׁיו שֶׁעָמַדְתָּ עַל פִּרְקְךָ הֲרֵי הַכֹּל מָסוּר לְךָ.

כָּךְ הָיָה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מְשַׁמֵּר אֶת הַכֹּל, שֶׁנֶּאֱמַר (בראשית א:יד): "וְהָיוּ לְאֹתֹת וּלְמוֹעֲדִים." כֵּיוָן שֶׁעָמְדוּ יִשְׂרָאֵל מָסַר לָהֶם הַכֹּל, שֶׁנֶּאֱמַר: "הַחֹדֶשׁ הַזֶּה **לָכֶם**."

תוכן ועריכה: טלי אדלר, אנה לאה ברשטיין סימפסון, מרה בראונפלד, יצחק ברונשטיין, חנה קופץ, שושי לוקשין, ג'רמי טאביק, איתן טוקר, אפי אונטרמן, ציביה פרנק וינודה וג'ייסון רוגוף. עיצוב: ג'ן קלוה. איור: רבקה צינמן.

על פי המדרש, כאשר בני ישראל יצאו ממצרים הם היו מוכנים למדרגה רוחנית חדשה, ולכן ה' נתן להם שליטה על הזמן. המילה "לכם" מלמדת שהחודשים אינם מתחילים מעצמם – בני ישראל צריכים להתבונן בשמים, לראות את הירח החדש, ורק כשהם מכריזים על כך – חל ראש חודש ומתחיל חודש חדש. בעצם, כשבני ישראל קובעים מתי ראש חודש, הם גם קובעים מתי יחולו כל המועדים והחגים!



- מה מיוחד בשליטה על הזמן? ומה הקשר בין זה לבין היציאה מעבדות לחירות?
- כשאנחנו מתבגרים, באילו דרכים אנחנו מקבלים יותר שליטה על איך האופן שבו אנחנו משתמשים בזמן שלנו?



• הֲלָכָה •

למדו דרך אחת שבה הפרשה משפיעה באופן מעשי על חיינו



בישול ביום טוב

המשנה במסכת ביצה (פרק ה, משנה ב) מלמדת כלל חשוב:
אֵין בֵּין יוֹם טוֹב לְשַׁבָּת, אֶלָּא אֹכֶל נֶפֶשׁ בִּלְבָד.

כלומר – ההבדל בין שבת ליום טוב הוא שמותר לעשות ביום טוב מלאכה הקשורה להכנת אוכל.

אבל למעשה יש עוד כמה הבדלים בין שבת ליום טוב:

	יום טוב	שבת
שימוש באש קיימת	✓	✗
טלטול מחוץ לעירוב	✓	✗
בישול אוכל	✓	✗

כל הזכויות שמורות למכון הדר. ניתן להעתיק ולצלם למטרות לא מסחריות.



הרעיון שמותר לבשל ביום טוב מופיע בפרשת השבוע!

הפסוק אומר שבימים הראשונים והאחרונים של חג הפסח אסור לעשות מלאכה, אבל יש יוצא מן הכלל:

מותר להכין אוכל – "אַךְ אֲשֶׁר יֵאָכֵל לְכָל נָפֶשׁ, הוּא לְבַדּוֹ יֵעָשֶׂה לָכֶם" (שמות יב:טז).

על פי פסוק זה אנחנו יכולים לקום בבוקר של יום טוב, לבשל חביתה או להכין על האש – דברים שאסור לעשות בשבת. אפשר ליהנות מאוכל חם, טרי וטעים!

אבל גם ביום טוב יש הלכות בישול חשובות:

- אסור להדליק אש חדשה ביום טוב. צריך להדליק נר או אש לפני החג, ומשם אפשר להעביר אש כדי לבשל.
- מבשלים רק לצורך אותו היום. אי אפשר לבשל ביום טוב בשביל שאר השבוע (אבל מותר שיהיו שאריות).
- מותר לבשל רק ממצרכים שהיו מוכנים לשימוש לפני החג. למשל, אפשר להכין רוטב עגבניות מעגבניות שהיו בבית, אבל לא מעגבניות שנפלו מהשיח במהלך החג.
- אם יום טוב חל בשבת, חלים דיני שבת – ואז צריך לבשל הכל מראש לפני החג.





• דַּקָּה שֶׁל דִּיוּן •

בני ישראל יצאו ממצרים
כל כך מהר, שלבצק
שלהם לא היה זמן לתפוח
(שמות יב:לד; לט).

איך לשחק: הנה כמה טיעונים לפתיחת המשחק. התחלקו לשתי קבוצות והכינו מספר טיעונים.מומלץ להוסיף רעיונות חדשים לאלה שמובאים כאן. כל קבוצה תציג את עמדתה במשך שלושים שניות. הקבוצה המשכנעת ביותר תנצח!





נושא לדיון: לא טוב למהר!



מסכים

- כשממהרים, אפשר לטעות או אפילו ליפול ולהיפצע.
- כשעושים דברים מהר מדי, מפספסים את מה שקורה סביבנו. לפעמים צריך לעצור ולהתבונן.
- בני ישראל כבר היו חופשיים, למה היו צריכים למהר לצאת ממצרים?

לא מסכימה

- בני ישראל שמחו לצאת ממצרים. היה להם שם כל כך רע, שהם לא רצו להישאר אפילו רגע אחד נוסף, ולכן הם מיהרו.
- הם היו בדרך לקבל את התורה ולחזור לארץ כנען – דברים ששווה למהר אליהם!
- לפני נסיעה או מעבר דירה תמיד יש קצת לחץ.
- בזכות זה שהם מיהרו, אנחנו אוכלים מצה פריכה וטעימה בפסח!



תשובות:

1. עבדי פרעה (י:ז)
2. אל ים סוף (י:יט)
3. לאחר מכת חושך (י:כח–כט)
4. אפילו כלב לא יחרץ לשונו (ינבח) (יא:ז)
5. אגודת אזוב (יב:כב)
6. פרעה (יב:לב)
7. פטר חמור (מצוות מתן בכורות של בהמה לה') ופדיון הבן (יג:יב–טו)
8. לאחר מכת הארבה (י:טז)
9. צלוי, על מצה עם מרור, בלי להשאיר שאריות, בחיפזון – עם נעליים על הרגליים ומקלות בידיים (יב:ח–יא)
10. בני הצפון (בבל) שיבואו להעניש את מצרים נמשלו לארבה (ירמיהו מו:כג)